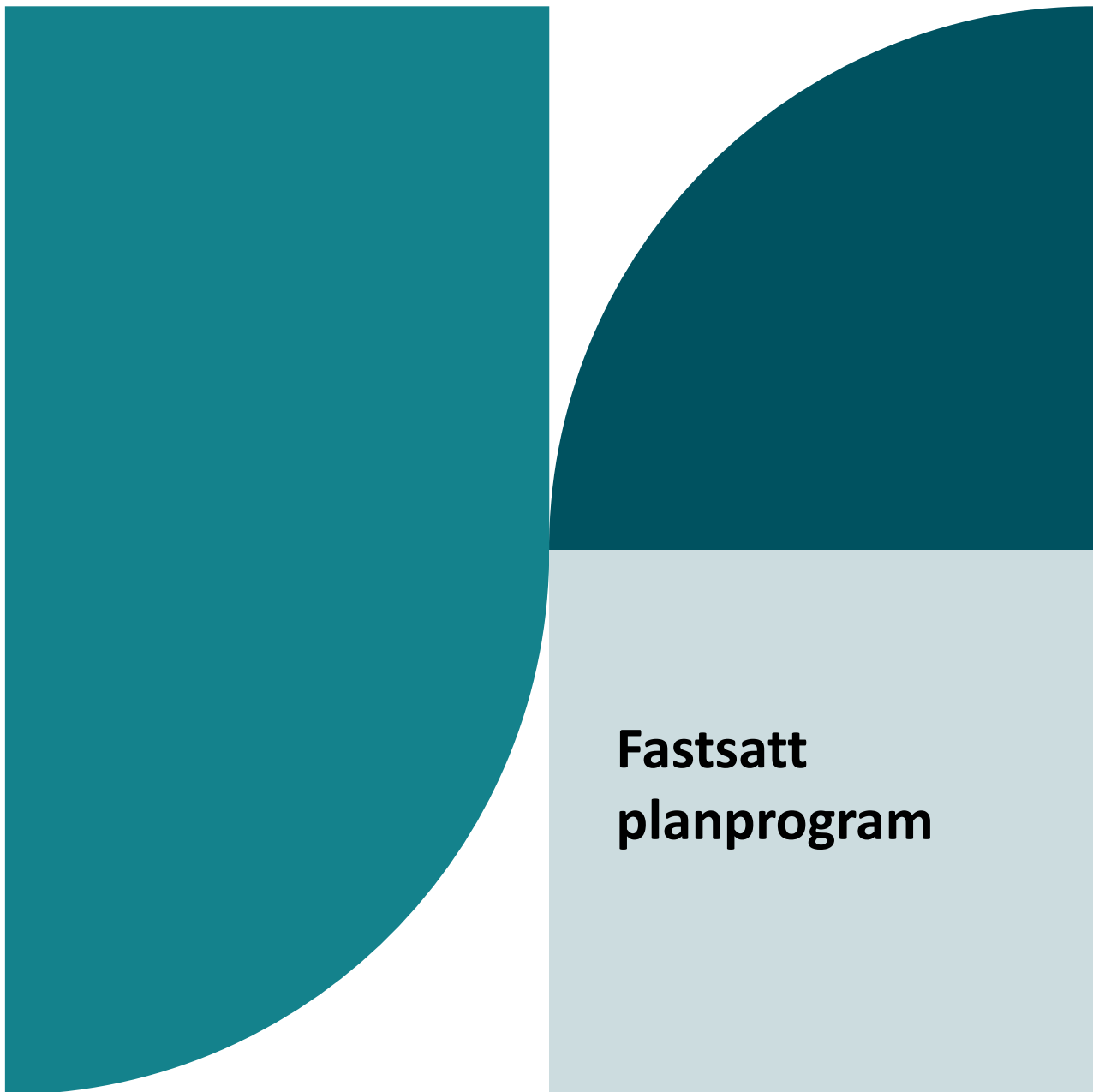

Planprogram

Regional plan for klima, energi og grønn omstilling

An abstract graphic design consisting of two overlapping shapes. On the left is a large teal semi-circle. On the right is a dark teal semi-circle that overlaps with the first one. Below the dark teal semi-circle is a light blue rectangular area.

**Fastsatt
planprogram**

1. Bakgrunn og behov for planen	2
Formål.....	2
Hvorfor regional plan for klima, energi og grønn omstilling?	2
Utfordringer og muligheter	3
Tiltaksrammeverket unngå, flytte, forbedre (UFF)	4
2. Føringer for planarbeidet.....	5
Internasjonale føringer	5
Statlige føringer	6
Regionale føringer	7
Tematiske avgrensninger i planen	9
3. Planens innhold og kunnskapsbehov.....	9
Klima	10
Energi	13
Grønn omstilling	15
4. Planprosess	19
Organisering av planarbeidet	19
Medvirkning.....	20
Fremdrift.....	21
Oppfølging av planen.....	21
Handlingsprogram	21
5. Planens konsekvenser.....	22
6. Referanser	22

1. Bakgrunn og behov for planen

Regional planstrategi (Telemarksplanen) er det sentrale styringsverktøyet for utviklingen av fylket Telemark. Regional plan for klima, energi og grønn omstilling i Telemark er en av flere planer som skal lages i perioden, og som skal bidra til å løse de regionale utfordringene.

Fylkestinget i Vestfold og Telemark fylkeskommune vedtok i sak 96/22 å starte forarbeidet for mulig regional plan for areal- og kraftkrevende virksomhet og som nå er utvidet og tatt inn i Telemarksplanen som regional plan for klima, energi og grønn omstilling. Fylkestinget har videre vedtatt at fylket skal være arealnøytralt innen 2030 (sak 178/21).

Ny regional plan for klima, energi og grønn omstilling skal erstatte tidligere regional klimaplan for Telemark 2019-2026, regional strategi for forskning, innovasjon og næring 2022-2030 og strategi 2017-2019 geologisamarbeidet Buskerud, Telemark og Vestfold fylkeskommune.

Planprogrammet utgreier overordnede mål for arbeidet, hvilke temaer som skal vektlegges, hvordan medvirkning skjer og hvordan arbeidet organiseres.

Formål

Regional plan for klima, energi og grønn omstilling skal være et styringsverktøy for avveiningene som må tas gjennom å: produsere mer fornybar energi og øke nettkapasiteten; satse på grønn verdiskaping og sirkulær økonomi; bevare natur-, jordbruks- og kulturverdier; og å gjennomføre en raskere omstilling til et lavutslippssamfunn.

Planen bør tydelig prioritere arealbruk Telemark *faktisk* trenger for å kunne omstille og utvikle seg, samtidig som den bør tydelig prioritere de arealer som Telemarksamfunnet *ikke* skal ta i bruk.

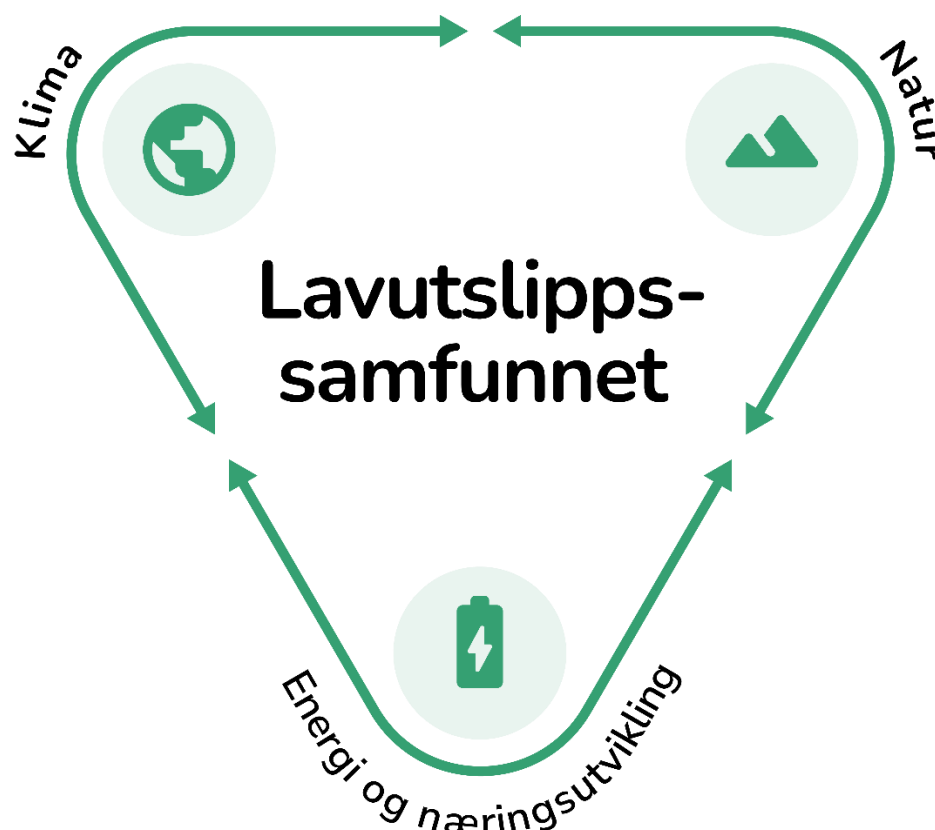
Hvorfor regional plan for klima, energi og grønn omstilling?

Telemark fylkeskommune har fra før et vedtatt mål om å kutte 60 % av klimagassutslippene i Telemark innen 2030. Norge har gjennom klimaloven¹ mål å kutte 90-95 % av klimagassutslippene innen 2050, og da være et lavutslippssamfunn. Regjeringens lavutslippsstrategi skisserer fire hovedtrekk ved lavutslippssamfunnet (Klima- og miljødepartementet, 2019):

- *Lavutslippssamfunnet er et samfunn med lave utslipp i alle sektorer*
- *Areal, skog og ressurser blir forvaltet på en bærekraftig måte som legger til rette for høyt opptak og lave utslipp. Våre arealer lagrer karbon og forsyner oss med materialer, mat og energi*
- *Et grønt næringsliv med lave utslipp av klimagasser*
- *Byer og lokalsamfunn legger til rette for lave klimagassutslipp og gode levekår for innbyggerne*

¹ §3 55 % klimakutt innen 2030, §4 70-75 % klimakutt innen 2035 og §5 90-95 % klimakutt innen 2050

Disse interessene kommer fort i konflikt med hverandre. Dette er forsøkt illustrert ved trilemmaet i lavutslippssamfunnet (figur 1).

Figur 1: Trilemmaet i lavutslippssamfunnet

For å oppnå hovedtrekkene i lavutslippssamfunnet vil det i Telemark være nødvendig å prioritere og sikre både fremtidsrettet nettkapasitet og tilgang på nok energi til grønn omstilling og utvikling av industri og næringsliv, samtidig som arealer for karbonlagring og -opptak, arealer for klimatilpasning og viktige økosystemtjenester bevarer og sikres for fremtiden.

Utfordringer og muligheter

Fremtidsrettet nettkapasitet og tilgang på nok energi er den største begrensningen for gjennomføring av en grønn omstilling og utvikling i industrien og næringslivet. Klimamålene i Telemark er også avhengig av at industri og næringsliv lykkes med omstillingen.

Regionalnettet i Telemark har i dag et maksimalt forbruk (topplast) på 1 000 MW. Med det som er reservert og i kø, vil det maksimale forbruket mer enn dobles. De fleste virksomheter ønsker tilknytning innen 2030. Dagens nett er bygd ut over en periode på nærmere hundre år, og det forventes ikke tilgjengelig kapasitet før 2035. I Lede sitt regionalnett er det 1 188 MW modne prosjekter i kø (reservert og i kapasitetskø), fordelt med 425 MW til industri, 741 MW til datasentre og 22 MW til annen næring. Hos Statnett er det i tillegg 570 MW datasentre og 1 650 MW pumpekraft i kø.

Telemark har vært og er fortsatt tett knyttet til industrien med både høy sysselsetting og verdiskapning. Industrien er viktig for Telemark. Rundt 8 350 personer er i dag sysselsatt i industrien i Telemark (Telemark fylkeskommune, 2025). 11,6 % av verdiskapingen i fylket kommer fra industrien og det plasserer Telemark blant de tre største industrifylkene målt i andel av verdiskapingen (Telemark fylkeskommune, 2025). Industrien gir også store ringvirkninger, noe som gjør at regionen har et ellers variert næringsliv.

Telemark fylke har redusert klimagassutslippene med cirka 10 % siden 2009 (Telemark fylkeskommune, 2025). Industrisektoren står for 81 % av klimagassutslippene og 77 % av energibruken i fylket. Det meste av dette kan tilegnes fem industrivirksomheter (Telemark fylkeskommune, 2025). Industrien har selv mål om å bli verdens første klimapositive industriregion og har foreslått en rekke tiltak for å nå målene (Kristian Leonard Aas, 2024). For å nå målet om å bli verdens første klimapositive region trenger industrien store mengder kraft og nett.

Telemark er og det fylket i landet der størst andel av eksporten går til EU/EØS, med hele 83 % (Menon Economics, 2024). Det gjør industrien i Telemark svært avhengig av forhold utenfra. Den urolige geopolitiske situasjonen og økonomien påvirker i veldig stor grad. I dagens globale marked blir bærekraft stadig viktigere for bedrifters langsiktige suksess. Utslippsreduksjon har ikke bare miljømessige fordeler, men kan også gi betydelige konkurransefortrinn. Elektrifisering vil gjøre næringslivet mindre avhengig av import av fossile energibærere. Lavere karbonavtrykk og sirkulær nærings- og industriutvikling kan føre til kostnadsbesparelser, forbedret omdømme, overholdelse av reguleringer fra viktige markeder som EU, samt økt investorinteresse og innovasjon. Bedrifter som prioriterer å utvikle sirkulære verdikjeder i sin produksjon vil kunne stå sterkere i dagens og fremtidens marked.

En god arealforvaltning er avgjørende for å nå klima- og naturmålene som er satt både internasjonalt, nasjonalt og regionalt. Det har vært klart lenge at areal er en stadig mer begrenset ressurs. Tiden hvor det var nok areal til alle er forbi. Internasjonale forpliktelser stiller krav til bevaring av karbonrike arealer og natur; ikke bare for naturens del, men også for karbonlagring og -opptak, og klimatilpasning. Tilnærmingen til arealforvaltning må gå i en retning av hva som **må** tas i bruk for at samfunnet kan omstille og utvikle seg, og hva som **ikke kan** tas i bruk.

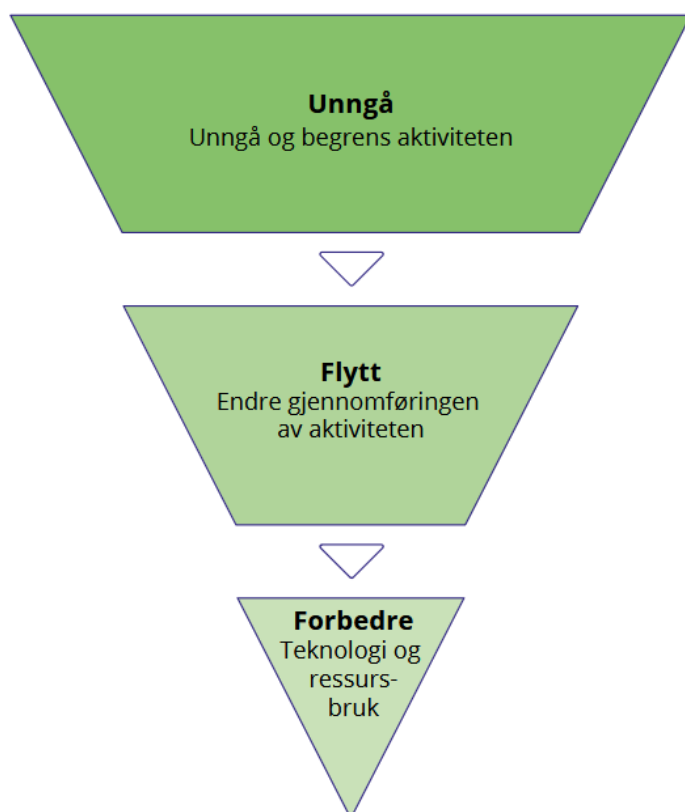
Næringsutviklingsarbeidet i Telemark, som i resten av Norge, har i stor grad vært preget av mål om arbeidsplassvekst. Er flest mulig arbeidsplasser, gjerne gjennom etablering av store areal- og kraftkrevende virksomheter med høyt arbeidsplasspotensial fortsatt det viktigste målet?

Nye grep vil kreve mye av bedrifter og samfunn, og det haster å komme i gang. Skal Telemark lykkes kreves det ambisjoner, høyere tempo, bedre gjennomføringsevne og mer systematisk arbeid enn i dag, men først og fremst felles prioriteringer på viktige områder. Planen må vektlegge dette, blant annet gjennom samarbeid med alle aktører.

Tiltaksrammeverket unngå, flytte, forbedre (UFF)

Tiltaksrammeverket unngå, flytte og forbedre (UFF) er hentet fra Klimautvalgets rapport «Omstilling til lavutslipp Veivalg for klimapolitikken mot 2050» (NOU 2023: 25).

Tiltaksrammeverket (figur 2) vil være gjennomgående og førende for utarbeidelsen av den regionale planen, for utforming av bestemmelser, retningslinjer og tiltak til handlingsprogrammet. Som verktøy kan UFF bidra til å angi en prioritering og retning for overordnet politikk og tiltak.

Figur 2: Rammeverk for tiltak (NOU 2023: 25, 2023).

Tiltaksrammeverket setter opp en metode alle sektorer kan bruke for å redusere sine utslipp. Å bruke metoden vil også gradvis bidra til at alle sektorer klarer å nå målet om lavutslippssamfunnet. Innen tiltaksrammeverket vil største gevinsten potensielt ligge innen «unngå». Dette gjelder særlig for arealforvaltningen, hvor «unngå» for eksempel kan bety å ikke ta i bruk karbonrike arealer til utbyggingsformål.

Tiltaksrammeverket UFF sammen med «trilemmaet i lavutslippssamfunnet» vil bidra til å identifisere de bestemmelser og retningslinjer som planen må og bør ha med. Plan- og bygningsloven § 8-5 fastslår at «Regional planmyndighet kan fastsette regional planbestemmelse knyttet til retningslinjer for arealbruk i en regional plan som skal ivareta nasjonale eller regionale hensyn og interesser».

2. Føringer for planarbeidet

Internasjonale føringer

Parisavtalen og **Naturavtalen** er viktige internasjonale forpliktelser for Norges mål om klimakutt og bevaring og restaurering av natur. Parisavtalen, tatt inn i norsk lov gjennom **Klimaloven**, forplikter Norge til å kutte 90-95 % av klimagassutslippene innen 2050. Samfunnet skal da være et lavutslippssamfunn. Naturavtalen forplikter FN-landene til å verne 30 % av all natur på land innen

2030 og verne eller bevare 30 % av verdens hav, innsjøer og elver. 30 % av all natur som er delvis ødelagt, skal være restaurert innen 2030.

EUs grønne giv er et sett med politiske initiativ som viser vei for EU til å bli klimanøytral innen 2050. Den grønne given innebærer:

- en transformasjon av økonomi og samfunn
- bærekraftig transport
- grønn industri gjennom økt satsing på sirkulær økonomi og ressurseffektivitet
- satsing på fornybar energi, diversifisering av energikilder og -bærere og økt energieffektivisering
- renovering av bygningsmassen for å redusere energibruk og bekjempe energifattigdom²
- restaurere naturen og bidra til at naturen øker sin evne til å fange og lagre karbon
- øke den globale klimainnsatsen

EU foreslår også økt samlet nettoopptak frem mot 2030 i skog- og arealbrukssektoren gjennom regelverk for bokføring av opptak og utslipp i sektoren skog og andre arealer (LULUCF). Fra 2025 har EU også, gjennom EU-kommisjonens kompass for konkurransekraft, større fokus på økt konkurransekraft for å muliggjøre en positiv utvikling i den europeiske økonomien.

EUs Taksonomiregelverk er et klassifiseringssystem (taksonomi) for økonomisk bærekraft, standarder og merkeordninger for grønn produkter, som skal fremme investeringer i bærekraftige prosjekt. Regelverket er ment å operasjonalisere EU sine klimamål og er tatt inn i norsk lov i forskrift.

Statlige føringer

Her trekkes frem noen av de viktigste føringene nasjonalt. Listen er ikke uttømmende.

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging (2023-2027): Plan- og bygningsloven forutsetter at regionale planer tar utgangspunkt i de nasjonale forventningene fastsatt av regjeringen hvert fjerde år. De nasjonale forventningene fra 2023 peker på FNs bærekraftsmål og viktigheten av at fremtidens velferd og verdiskaping må utvikles innenfor rammene av sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft. De nasjonale forventningene viser også til at fylkeskommunene og kommunene som planmyndigheter og samfunnsutviklere har en viktig tilretteleggerrolle. Effektive og gode planprosesser er avgjørende for å lykkes med regjeringens mål om et grønt industriløft.

Statlige planretningslinjer for klima og energi (2024): Formålet med de statlige planretningslinjene er å sikre at klima og energi vektlegges i planleggingen etter plan- og bygningsloven, og øvrig myndighetsutøvelse og virksomhet i staten, kommunene og fylkeskommunene. Retningslinjene tydeliggjør statens forventninger til hvordan dette skal gjøres, og hvordan staten skal bidra med kunnskapsgrunnlag og veiledning.

² Energifattigdom innebærer å ikke få dekket menneskets grunnleggende behov for energibruk i hverdagen. I Norge kan det bety å ikke ha økonomi til komfortabel innetemperatur (Store norske leksikon, 2025).

Planretningslinjene legger føringer for fylkeskommunene og kommunene. Fylkeskommunen skal ta i bruk oppdatert kunnskap i sin regionale planlegging, ha oversikt over regionale aktiviteter og utviklingstrekk for klimagassutslipp og veilede kommunene.

Statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet (2025): Formålet med retningslinjene er å sikre en samordnet og bærekraftig bolig-, areal- og transportplanlegging og bidra til mer effektive planprosesser.

Planretningslinjene er utvidet med flere nye temaer, som til sammen vil ha betydning for fylkeskommunens utarbeidelse og revisjon av regionale planer, for planlegging og beslutning om lokalisering av egne virksomheter, og for fylkeskommunens planuttalelser og -veiledning overfor kommunene. Retningslinjene kan gi grunnlag for innsigelse eller innvendinger, dersom planer er i strid med nasjonale eller vesentlige regionale interesser.

Veikart 2.0: Grønt industriløft (2023): Regjeringens Veikart for grønt industriløft gir nasjonale føringer for industrien som sentral drivkraft i Norges omstilling til et lavutslippssamfunn. Veikartet beskriver følgende felles forutsetninger for et grønt industriløft: Kraft, areal og lokal infrastruktur, råvarer, kapital, forskning, teknologiutvikling og digitalisering, arbeidskraft og kompetanse, samt eksportmarkedet. Behovet for et grønt industriløft i Norge settes i nær sammenheng med klimaendringer og tap av natur.

Klimatiltak i Norge – kunnskapsgrunnlag (2025): Miljødirektoratet leverer årlige oppdateringer av kunnskapsgrunnlag for klimatiltak, barrierer og mulige virkemidler. I denne kunnskapen er det kartlagt **mulige klimatiltak i alle sektorer**.

Regionale føringer

Telemarksplanen 2024-2028

Regional plan for klima, energi og grønn omstilling skal bygge opp under satsingene i regional planstrategi (Telemarksplanen), vedtatt av fylkestinget den 11.12.2024. Satsingene er inkluderende, skapende og naturrike Telemark og bygger på bærekraftsdimensjonene sosial-, økonomisk- og miljømessig bærekraft. Regional planstrategi definerer flere hovedmål under disse satsingene, ny regional plan for klima, energi og grønn omstilling vil særlig bidra til å oppnå:

Skapende Telemark, med relevante hovedmål:

- Produsere mer fornybar energi og øke nettkapasiteten

Naturrike Telemark, med relevante hovedmål:

- Bevare natur-, jordbruks-, og kulturverdier
- Gjennomføre en raskere omstilling til et lavutslippssamfunn
- Satse på grønn verdiskaping og sirkulær økonomi

I arbeidet med regional plan for klima, energi og grønn omstilling skal det defineres ambisjoner, mål og tiltak som skal bidra til måloppnåelse innen hovedmålene som den regionale planen treffer.

Grensesnitt mot andre pågående prosesser:

Ny regional plan for arealbruk og mobilitet i Grenland

Planen omfatter kommunene Skien, Porsgrunn og Siljan, og bygger på felles vedtak av Bypakke Grenland fase 2 og Bystrategi Grenland 2024-2035.

Hovedmål for Bystrategi Grenland ligger til grunn for ny regional plan for arealbruk og mobilitet i Grenland:

- Grenland skal være et attraktivt sted å bo med levende bysentra og gode transportmuligheter
- I Grenland skal klimagassutslipp, kø, luftforurensing og støy reduseres gjennom effektiv arealbruk og ved at veksten i persontransporten tas med kollektivtransport, sykkel og gange
- Regionen skal være attraktiv for et mangfoldig næringsliv og høykompetent arbeidskraft

Planprosessen for ny regional plan for arealbruk og mobilitet i Grenland og regional plan for klima, energi og grønn omstilling vil foregå parallelt. Samordning og grensesnitt mellom de to regionale planene avklares i planprosessen.

Regional plan for samordna areal og transport i Telemark (ATP Telemark 2015-2025, revideres fra 2026)

Samordna areal- og transportutvikling skal fremme gode løsninger med hensyn til klima, arealnøytralitet, jord- og naturvern, bærekraftig økonomi og et inkluderende samfunn.

Regionale planer for vannforvaltning

De regionale vannforvaltningsplanene beskriver påvirkninger, tilstand og miljømål for vannmiljøet. Planene inneholder et tiltaksprogram med tiltak som foreslås for å gjenopprette vannmiljøet slik at målene nås som gitt av forskrift om rammer for vannforvaltningen (vannforskriften).

Regional kompetansestrategi Vestfold og Telemark (2021-2028, under revisjon)

Regional kompetansestrategi skal fremme samarbeid med sentrale aktører og samarbeid mellom sektorer på kompetansefeltet.

Strategi for landbruket i Telemark 2026-2038

Strategien skal bidra til et bærekraftig, konkurransedyktig og robust landbruk til det beste for hele Telemark. Landbruket i Telemark utgjør en sentral bærebjelke for matsikkerhet, verdiskaping og opprettholdelse av levende lokalsamfunn i hele fylket. Denne strategien setter retningen for næringens utvikling mot 2038, med forankring i nasjonale mål om økt selvforsyning, klimaomstilling og bærekraft, tilpasset Telemarks særegne utfordringer og muligheter.

Regional strategi for kultur og reiseliv 2026-2029

Strategien for kultur og reiseliv skal sette retning og mål for å styrke verdiskapingen basert på landskaps-, natur- og kulturmiljøverdier, samtidig som disse ressursene bevares for fremtidige

generasjoner. For å oppnå dette, benyttes metoden besøksforvaltning, som innebærer langsiktig og helhetlig planlegging av områder. Målet er å sikre at natur- og kulturverdiene, allemannsretten, opplevelsen og sikkerheten ivaretas, mens bruken av området tilpasses disse målene. Besøksforvaltningen skal også involvere lokalsamfunnet for å sikre trivsel og bolyst, samtidig som det legges til rette for bred lokal verdiskaping.

Plan for intermodal godstransport for Vestfold og Telemark

Felles plan med Vestfold fylkeskommune, som omhandler hvordan regionen kan legge til rette for grønnere og mer effektiv transport av gods. Handlingsprogrammet skal rulleres i 2026.

Internasjonal strategi for Telemark fylkeskommune mot 2035

Strategien skal bidra til å realisere fylkeskommunens overordnede mål slik de er definert i Telemarksplanen. Strategien slår fast at TFK skal delta aktivt i internasjonalt samarbeid og prosjekter/programmer på internasjonalt nivå for å bidra til å nå disse målene.

Tematiske avgrensninger i planen

Overlapp med andre regionale planer og strategier skal vurderes underveis i arbeidet med regional plan for klima, energi og grønn omstilling.

Naturmangfold: Det er foreslått at natur og naturens egenverdi bør ha en større plass i planprogrammet og planarbeidet. Av hensyn til å avgrense arbeidet vil natur ut over det som defineres i temaene ikke være del av denne planen.

Mineralutvinning og massehåndtering: Fensfeltet har pekt seg ut som en regional satsing i Telemark med sitt potensial for sjeldne jordartsmetaller. Planen vil begrenses til denne satsingen samt at den vil hensynta overskuddsmasser fra bygge- og anleggsbransjen. Sistnevnte for å hensynta sirkularitet og begrense behov for deponier.

3. Planens innhold og kunnskapsbehov

Det foreslås at arbeidet med ny regional plan for klima, energi og grønn omstilling tar utgangspunkt i tre hovedtema; klima, energi og grønn omstilling. Hovedtemaene fordeles videre med flere hovedmål som vist i figuren under. Planarbeidet legger opp til utarbeidelse av bestemmelser og retningslinjer til planens hovedtemaer.

Klima

- Redusere klimarisiko
- Redusere direkte klimagassutslipp og klimafotavtrykket
- Redusere naturrisiko
- Bevare karbonrike arealer og økosystemtjenester

Energi

- Sikre Telemark en fremtidsrettet nettkapasitet for omstilling og utvikling
- Sikre Telemark tilgang på nok energi for omstilling og utvikling

Grønn omstilling

- Utvikle sirkulære verdikjeder
- Sikre riktige arealer og infrastruktur
- Sikre tilgang på riktig kompetanse og opplæring

Bestemmelser og retningslinjer

De foreslåtte hovedmålene kan justeres ved behov i løpet av planprosessen.

Klima

Naturrike Telemark - Gjennomføre en raskere omstilling til lavutslippssamfunnet

Hovedmål: Redusere klimarisiko

Klimarisiko handler både om hvordan de fysiske konsekvensene av klimaendringer vil påvirke natur og samfunn, og hva overgangen til et samfunn med netto null utslipp vil innebære. Telemark merker allerede i dag effekten av klimaendringene i form av hyppigere ekstremværhendelser som flom, styrtregn og skred. For å begrense konsekvensene av klimaendringene må man tilpasse samfunnet slik at det er bedre rustet til å stå imot dette.

Klimarisiko

Risiko for skader eller tap som følge av klimaendringer. *Fysisk* klimarisiko gjelder direkte effekter eller konsekvenser av klimaendringer som fører til skade eller tap i fysisk forstand. *Overgangsrisiko* er knyttet til de endringene som følger av tiltak for å begrense klimaendringer.

NOU 2018:17 «Klimarisiko og norsk økonomi»

Klimatilpasning innebærer å forstå konsekvensene av at klimaet endrer seg og å iverksette tiltak for å på den ene siden hindre eller redusere skade, og på den andre siden utnytte mulighetene som endringene kan innebære. For å redusere konsekvensene av klimaendringene må man tilpasse samfunnet slik at det er bedre rustet til å stå imot disse endringene. Dette vil være å unngå å bygge i eller nær områder som er utsatt for flom, skred og oversvømmelser. Det vil også være å bevare natur som har viktige funksjoner som flom- og erosjonssikring eller våtmark med god dreneringskapasitet. Å restaurere vassdrag og åpne elver og bekker vil være nokså viktig som å ta vare på gjenværende ubebygde sone langs sjø og vassdrag.

For å redusere sannsynligheten for mer ekstremvær må man redusere mengden klimagasser i atmosfæren og redusere utslipp av fossile klimagasser. Dette omtales nærmere i de neste hovedmålene.

I det videre arbeidet trenger vi:

- Kunnskap om hvordan klimatilpasning kan ta større del av lokal og regional planlegging
- Kunnskap om hvordan klimatilpasning kan håndteres i ulike sektorer
- Identifisere hvordan naturbaserte løsninger kan brukes for å redusere klimarisiko
- Utforme strategiske føringer, retningslinjer og bestemmelser

Hovedmål: Redusere klimagassutslipp og klimafotavtrykket

Menneskelige utslipp av karbondioksid, metan, lystgass og andre klimagasser gjennom våre aktiviteter siden starten av den industrielle revolusjonen rundt år 1850 tillegges mye av skylden for at det globale klimaet er i endring, og at sannsynligheten for ekstremvær har økt. For å redusere klimarisiko og nå målet om å bli et lavutslippssamfunn må vi redusere mengden klimagasser som slippes ut, både i fylkeskommunen og i Telemarkssamfunnet som helhet. Dette gjøres både ved å redusere våre egne direkte klimagassutslipp og ved å redusere de utslippene som skjer på grunn av våre kjøp av varer og tjenester, altså våre handlingsmønster – alle disse utslippene samlet er **vårt klimafotavtrykk**.

Klimaloven setter retning for Norge og fastsetter nasjonale klimamål: det skal kuttes 55 % innen 2030, 70-75 % innen 2035 og 90-95 % innen 2050, sammenlignet med referanseåret 1990. For året 2030 har Telemark fylkeskommune mål om 60 % reduserte klimagassutslipp for Telemark innen 2030 (vedtatt av fylkestinget i Vestfold og Telemark fylkeskommune i sak 17/19, år 2009 er referanseåret).

I det videre arbeidet trenger vi:

- Kunnskap om klimafotavtrykket i Telemark
- Utarbeide tiltakspakker for utslippsreduksjon, med konkrete tiltak som kan måles og som ansvarliggjør aktører
- Utforme bestemmelser og retningslinjer

Naturrike Telemark - Bevare natur-, og jordbruks- og kulturverdier

Hovedmål: Redusere naturrisiko

Naturen er under et enormt press over hele verden, også i Norge. Den negative utviklingen man ser på naturmangfoldet kan føre til redusert matsikkerhet og reduserte økosystemtjenester. Økosystemtjenester er et samlebegrep for alle de grunnleggende goder som naturen forsyner oss med, også beskyttelse mot ekstremvær eller opptak av karbon. Bortfall av økosystemtjenester er blant de største naturrisikoene vi står overfor. Naturavtalen ble vedtatt i 2022. I denne settes det ambisiøse mål om blant annet restaurering og vern av naturområder, og er et viktig grunnlag for fremtidig forvaltning av arealene.

Landbruksarealer er også under press, og matjord er en begrenset ressurs som er viktig for samfunnsberedskapen. Regional planstrategi (Telemarksplanen) fastsetter at omdisponering av dyrket og dyrkbar mark skal unngås. Mer variasjon i landbruket, i åker, eng og kantsoner, kan bidra til å øke biologisk mangfold og fremme økosystemtjenester samtidig som avlingene opprettholdes.

Naturen gir samfunnet mange goder: blant annet i form av friluftsområder, ren luft, naturressurser og andre økosystemtjenester. Naturrisiko handler om hvordan tap av natur påvirker samfunnet. En måte å redusere naturrisiko på er å unngå nedbygging og forringelse av natur, men selv nye regler som begrenser nedbygging vil kunne føre til negative konsekvenser for virksomheter som i dag bidrar til naturtap. Dette regnes også som naturrisiko.

Naturrisiko

Faren for negative konsekvenser for aktører og samfunn ved tap og forringelse av natur og naturmangfold. *Fysisk* naturrisiko er de direkte virkningene av naturtap.

Overgangsrisiko følger av endringer i reguleringer og rammevilkår, eller som følge av endringer i for eksempel teknologi eller forbrukerpreferanser.

NOU 2024:2 «I samspill med naturen»

Å stoppe all utbygging er urealistisk i omstillingen til lavutslippssamfunnet. Gjennom arealforvaltning vil man i større grad måtte prioritere hvilke arealer man må ta i bruk og hvilke arealer som må bevares. Å ta i bruk arealer som allerede er nedbygd må bli en foretrukket praksis.

For å gjøre disse prioriteringene trengs et velfungerende kunnskapsgrunnlag om arealene i fylket og deres verdier for samfunnet. Samtidig må det komme på plass tydelige føringer og retningslinjer som gjør det mulig for aktører og samfunnet for øvrig å omstille seg etter kravene som settes. På denne måten reduserer man overgangsrisikoen.

I det videre arbeidet trenger vi:

- Utvidet kunnskap om arealer i Telemark
- Utforme bestemmelser og retningslinjer

Hovedmål: Bevare karbonrike arealer og økosystemtjenester

Økosystemtjenester bidrar til menneskers velferd, både direkte og indirekte, og begrepet omfatter både fysiske goder og ikke-fysiske tjenester vi får fra naturen. Økosystemtjenester kan tallfestes gjennom å beregne hva det vil koste å erstatte økosystemtjenesten med en menneskeskapt løsning. Bortfall av økosystemtjenester er blant de største naturrisikoene vi står overfor. Naturregnskap vil kunne benyttes som verktøy for å analysere og vurdere hvordan bruk-vern vil slå ut i ulike scenarier. Fordelen med å utarbeide naturregnskap er at det muliggjør analyser som også inkluderer natur og naturens bidrag.

Likevel kan noen områder pekes på som mer verdifulle enn andre. Gjennom å kartlegge og tilgjengeliggjøre kunnskap om økosystemtjenester og karbonrike arealer i fylket vil man kunne peke ut hvilke områder som ikke må røres og prioritere deretter. Med karbonrike arealer menes både områder med stort potensiale og evne til å binde karbon, som skog med høy vekstevne, og områder med store karbonlagre, som myr og gammelskog. Å bygge ned karbonlagre vil føre til at store mengder CO₂ slippes ut, mens å bygge ned områder med høy vekstevne vil forhindre fremtidig opptak av CO₂. Ved planlegging av nye utbyggingsprosjekter må slike områder utelukkes eller begrenses fra begynnelsen av for å begrense utslipp av klimagasser og skade på naturens evne til å levere goder. Landbrukssektoren spiller en viktig rolle som arealforvalter og vil være en bidragsyter til økt opptak av karbon. Havet har også en viktig funksjon som karbonlager og evne til å binde karbon.

I det videre arbeidet trenger vi:

- Kartlegge karbonrike arealer og potensial for opptak av karbon i arealer i Telemark
- Kartlegge relevante økosystemtjenester
- Utforme bestemmelser og retningslinjer

Energi

Skapende Telemark - Produsere mer fornybar energi og øke nettkapasiteten

Hovedmål: Sikre Telemark en fremtidsrettet nettkapasitet for omstilling og utvikling

Tilgang på effekt i nettet er avgjørende for en grønn omstilling av industri og næringsliv, fornybar kraftproduksjon og for å nå klimamålene i Telemark. Denne tilgangen reguleres av eksisterende kapasiteter i strømmettet, og utbygging reguleres i hovedsak ut fra innmeldt behov. Kapasiteten i regionalnettet er reservert frem til 2035.

Behovet for nett er betydelig og kan vurderes som et begrenset gode, tilsvarende kan vurderes for kraft. Utviklingen av strømmettet er i praksis førstemann-til-møllen, selv om regulatoriske tiltak er satt inn. Utfordringsbildet viser til en stor forbruksvekst.

Fra planleggingen av et ledningsprosjekt starter til det er ferdig bygd og satt i drift tar det rundt 6 år for regionalnettet og 10 år for transmisjonsnettet (Søndre Follo IPR, 2025). Tettere koordinering mellom kommuner, fylkeskommune, Statnett Lede (nettutviklingskoordinator), og andre nettselskaper kan bidra til mer effektiv planleggings- og utbyggingsprosess, og dermed redusere ledetiden for utbygging av transmisjons- og regionalnett. Planene for transmisjons- og regionalnettet blir avgjørende for å sikre nettkapasitet i regionen.

I tillegg til å se på hvordan utbyggingstiden for strømmettet kan reduseres, vil det samtidig være nødvendig å gjøre tiltak som varig reduserer det maksimale strømforbruket per time. Det maksimale strømforbruket per time er dimensjonerende for dagens nettkapasitet, og oppstår vanligvis på en kald vinterdag. Siden 1990 har maksimalt strømforbruk per time økt med 37 % (NVE, 2025). Energieffektivisering i industri, næringsliv og husholdninger, sammen med økt utnyttelse av fjernvarme og nærværme kan bidra til varig reduksjon av dagens maksimale strømforbruk per time og dermed frigjøre nettkapasitet til ytterligere verdiskaping, i det eksisterende strømmettet.

I det videre arbeidet trenger vi:

- Kunnskap om potensialer og tiltak for energiøkonomisering
- Kunnskap om tiltak for nettavlastning
- Utforme bestemmelser og retningslinjer

Hovedmål: Sikre Telemark tilgang på nok energi for omstilling og utvikling

Telemark fylke produserte cirka 9,5 % av kraftproduksjonen i Norge (2023), og kraftproduksjonen i Telemark består i hovedsak av regulerbar vannkraft. Cirka en tredjedel av produksjonen benyttes i Telemark, resten eksporteres til andre prisområder. I 2023 brukte Telemark 18,74 TWh energi, dette var en nedgang fra 2022 hvor energibruken var 20,53 TWh (Analyse ABØ, 2023, 2024). Den største nedgangen var i industrien i form av redusert forbruk av kull, oljeprodukter og fjernvarme.

Selv om mye av dagens fossile energibruk kan elektrifiseres vil det også være energibruk som ikke kan elektrifiseres. Bioenergi og karbonfangst kan være alternativer. Karbonfangst vil også kreve mer nett, kraft og energi. Karbonfangst er en viktig brikke i industriens ambisjon om å bli en klimapositiv industriregion (Kristian Leonard Aas, 2024).

Telemark fylke har en rekke vannkraftverk hvor flere er moden for større vedlikehold og oppgraderinger, og ved enkelte ses det også på utbygging av pumpekraft. I tillegg er det flere mindre vannkraftverk og solkraftanlegg til behandling hos NVE.

Energibehovet er stort i Telemark, og det eksisterer i dag et gap mellom produksjon, tilgang og etterspørsel. Ingen energiproduksjon av energi er uten klima- og miljøpåvirkning. Kunnskap om de faktiske klima- miljøpåvirkningene av ulike energiproduksjoner og beste praksis vil være nyttig kunnskap i videre planarbeid.

Telemark fylkeskommune er av en klar oppfatning av at energibehovet i fylket krever produksjon av store mengder energi. Fylkeskommunen vil derfor gå teknologinøytralt til verks i planen, og vurdere konvensjonell storskala produksjon av fornybar kraft, i tillegg til smarte og arealeffektive løsninger, samt vurdere forbehold og forutsetninger for bruk av ny teknologi for utslippsfri produksjon.³

Næreenergi – for eksempel i form av små solkraftanlegg på hus- og låvetak til større solkraftanlegg på næringsbygg, og mindre vindturbiner tilknyttet industri og næring – kan være viktige bidrag til energiproduksjon i Telemark. Næreenergi kan også være et bidrag i å avlaste strømmettet. Etablerte grå arealer har potensial for kraftproduksjon som kan være relativt konfliktfritt, Kommunal- og distriktsdepartementet har publisert en definisjon på grå arealer som blir lagt til grunn i videre planarbeid.

³ Vedtatt av fylkestinget 22. oktober 2025

Grå areal defineres som «Arealer som allerede er tatt i bruk, eller sterkt påvirket av menneskelig bygge- og anleggsaktivitet, herunder alle typer bebyggelse, konstruksjoner og permanent opparbeidet overflate samt tilhørende arealer»

Kommunal- og distriktsdepartementet (2025)

I det videre arbeidet trenger vi:

- Kunnskap om konsekvenser og potensialer for økt energi- og kraftproduksjon i Telemark
- Utforme bestemmelser og retningslinjer

Grønn omstilling

Naturrike Telemark - Satse på grønn verdiskaping og sirkulær økonomi

Hovedmål: Utvikle sirkulære verdikjeder

Industri og næringsliv i Telemark er en vesentlig del av løsningen for overgangen til et lavutslippssamfunn. Utslipp må kuttes, og naturressurser og produkter må utnyttes mer effektivt og så lenge som mulig. Samtidig må det legges til rette for at industri og næringsliv kan være konkurransedyktig: for å gi verdier, arbeidsplasser og velferd til samfunnet også i framtiden.

Innovasjon og omstilling basert på sirkulær økonomi gjør det mulig å balansere målene. Ved å være tidlig ute med sirkulære løsninger kan bedrifter gripe nye muligheter, styrke konkurranseevnen og samtidig bidra til å nå klima- og naturmål. Utvikling av mer lokale verdikjeder er også viktig for selvforsyning og beredskap. Den regionale planen skal medvirke til å utvikle system og kultur for økt sirkularitet innenfor og på tvers av ulike sektorer og næringer.

I en sirkulær økonomi må produktene vare så lenge som mulig, repareres, oppgraderes og i større grad brukes om igjen. Når produktene ikke kan brukes om igjen, kan avfallet materialgjenvinnes og brukes som råvarer i ny produksjon. Slik utnytter vi de samme ressursene flere ganger, og minst mulig går tapt. Sirkulære verdikjeder fokuserer på å utforme produksjons- og forbrukssystemer som reduserer avfall.

Miljødirektoratet (2023)

Sirkulære muligheter i verdikjeder der fylket har særskilte fortrinn, må prioriteres. Prosessindustrien i Telemark har lange tradisjoner for å tenke sirkulært og har flere viktige

pågående prosjekter og initiativ i dag. Bygg-, anlegg- og eiendomsbransjen, legemiddelindustri, fornybar energi, landbruk og næringsmiddelindustri med tilhørende verdikjeder, er andre bransjer og næringer som kan utmerke seg. Spesielt aktuelt er Fensfeltet i Nome. Her har Telemark et unikt utgangspunkt for å utnytte verdifulle naturressurser og videreforedle råstoffer til markedsklare produkter nær der de skapes, og på denne måten ta en posisjon innen kritiske verdikjeder i det grønne skiftet. Fenspakka, som er et partnerskap mellom Telemark fylkeskommune og Nome kommune, blir en viktig felles satsning for en fremtidig bærekraftig utvikling av Fensfeltet. Et annet eksempel er landbruk og matproduksjon. Lokalproduserte matvarer og produkter gir gode vilkår for lokale verdikjeder, samt muligheter for utnyttelse av restråstoff og sidestrømmer fra jordbruket. Det er også et potensial for å løfte frem bygg- og anleggsnæringen med tanke på gjenbruk og håndtering av overskuddsmasser, både for å øke sirkularitet i bransjen og redusere behovet for deponier.

For å lykkes, må grønn verdiskaping og sirkulær økonomi legges til grunn som en overordnet og ønsket retning for næringsutviklingsarbeidet i Telemark fremover. Videre må det tilrettelegges for en raskere og enklere realisering av de gode prosjektene. Det regionale virkemiddelapparatet må utnytte muligheter for synergier på tvers av virkemidler, samt mobilisere virksomheter til å i større grad benytte virkemidler nasjonalt og fra EU. Det må videreutvikles en god regional innovasjonsinfrastruktur som fungerer godt i samspill og tydelig drar i samme retning. I videre planarbeid blir det viktig å vurdere virkemidler og handlingsrom for grønn omstilling.

Sirkulære Telemark 2030, hvor målet er enklere og raskere realisering av sirkulære muligheter i Telemark, vil være en viktig satsing. I den forbindelse er det innhentet et oppdatert kunnskapsgrunnlag om muligheter og barrierer for grønn omstilling i Telemark, som vil inkluderes i planens kunnskapsgrunnlag.

Sirkulære Telemark 2030 skal mobilisere virksomheter i Telemark til lavere klimagassutslipp, nye grønne arbeidsplasser og økt verdiskaping gjennom sirkulære verdikjeder og industriell symbiose.

Satsningen er et samarbeid mellom Innovasjon Norge, Siva, Forskningsrådet, Telemark Utviklingsfond og Telemark fylkeskommune, og inngår i det nasjonale samfunnsoppdraget for sirkulær nærings- og industriutvikling. Telemark fylkeskommune har det koordinerende ansvaret.

Telemarksporteføljen samler de viktigste sirkulære industri- og næringsprosjektene (huber) i fylket. Porteføljen er dynamisk; versjon 1.0 omfatter 11 huber rundt i Telemark med flere utviklingsløp og betydelig potensial.

I det videre arbeidet trenger vi:

- Kunnskap om fremtidig konkurransekraft for Telemark
- Identifisere muligheter for å bedre innrette regionalt virkemiddelapparat for å lykkes med grønn omstilling basert på sirkulær omstilling
- Utforme bestemmelser og retningslinjer

Hovedmål: Sikre riktige arealer og infrastruktur

En langsiktig og bærekraftig arealforvaltning er viktig for lavutslippssamfunnet. Arealpolitikken skal være kunnskapsbasert, og balansere ulike hensyn knyttet til utvikling og verdiskaping så vel som klimamål og forvaltning av natur. Det er kommunene som er planmyndighet i arealsaker. Den regionale planen skal ikke detaljstyre bruken av industri- og næringsareal i kommunene, men bidra til å støtte kommunene i planleggingen ut ifra et helhetlig og regionalt perspektiv.

Grønn omstilling gir store muligheter for Telemark, og fylket må fortsette å være attraktivt for disse – både når det gjelder investeringer hos eksisterende virksomhet og nyetableringer. Men det krever også tilgang på areal og infrastruktur, som ofte er i konflikt med andre interesser, spesielt natur. Næringsutviklingsarbeidet i Telemark har lenge vært innrettet mot utvikling av nye arealer og områder - over hele fylket. Behovet for kraft og nett er svært betydelig og begrenset, og arealinngrep bør fremover begrenses mot dette, for å kunne omstille og utvikle næring og industri. Utvikling av nye arealer til industri og næring må være siste utvei, og virksomheter innen verdikjeder der Telemark har særskilte fortrinn bør da prioriteres.

Tilrettelegging for videreutvikling av eksisterende næringsarealer og -områder må prioriteres fremover. Det antas å være et betydelig potensial for gjenbruk, fortetting og transformasjon. En slik prioritering gjør det også enklere å samle innsats om utbygging av nett og kraft, samt annen infrastruktur som vei, bane og havn. Dette muliggjør i tillegg økt fokus på energieffektivisering og lokal energiproduksjon. Videreutvikling av eksisterende nærings- og industriområder er også vesentlig for å lykkes med sirkulære synergier mellom virksomheter, for eksempel gjennom industrielle symbioser. Masterplan⁴ som synliggjør attraktivitetene til næringsarealer ut ifra et ønske om å skape symbioser kan være en relevant inngang. Det blir viktig å identifisere og adressere forskjellige barrierer for grå arealer, som mulig høyere kostnader sammenlignet med jomfruelig areal.

Industri og næringsarealer må ses i økt sammenheng med kraft- og nettsystemet i regionen. I den videre planprosessen vil areal og infrastruktur for grønn omstilling særlig bli sett i sammenheng med kunnskapsinnhenting knyttet til plantemaet energi og nett, samt den regionale planen for arealbruk og mobilitet i Grenland.

⁴ En masterplan er en overordnet og langsiktig plan for hvordan et område, et prosjekt eller en virksomhet skal utvikles over tid. En masterplan gir en helhetlig ramme, hvor forretning-, energi-, areal- og infrastrukturplan ses i sammenheng. En felles masterplan ses som viktig for å få industrielle symbioser mellom virksomheter (Innlandsporteføljen, 2024).

I det videre arbeidet trenger vi:

- Oversikt over eksisterende industri- og næringsområder og handel, inkl. infrastruktur, samt potensial for fortetting og transformering
- Identifisere barrierer for videreutvikling av grå arealer, og hvordan disse kan adresseres
- Identifisere behov for kunnskap, verktøy og arenaer relevant for kommunene i deres arbeid med næringsareal og tilhørende infrastruktur.
- Utforme bestemmelser og retningslinjer

Hovedmål: Sikre tilgang på riktig kompetanse og opplæring

Den grønne omstillingen og fremtidig konkurransekraft er avhengig av kunnskap og utdanning. Telemark har et bredt og fremtidsretta skole- og utdanningssystem med videregående skoler, fagskoler og universitet. Videre har Telemark lange tradisjoner for samarbeid mellom skole og næringsliv på alle nivå for å tilby kompetanse arbeidslivet etterspør. Likevel løftes mangel på kvalifisert arbeidskraft frem som en av Telemarksindustriens største utfordringer.

Gjennomgående kan det forventes et stort behov for og knapphet på kompetanse på tvers av utdanningsnivåer som setter fart på grønn omstilling. Tilgang på fagkompetanse vil fortsatt være svært kritisk. En annen viktig kilde er omstilling av eksisterende kompetanse, relevant kompetansepåfyll og etterutdanning.

Det må arbeides bredt med utdanning, kompetanse og rekruttering i regionen. Samarbeid om fremtidens kompetansebehov knyttet til grønn omstilling må styrkes i fylkets kompetansepolitikk og -strategier. Utfordringen med at Telemark er blant fylkene med høyest andel av befolkningen utenfor arbeid og utdanning må ses i sammenheng (Telemark fylkeskommune, 2025). Både den enkelte og arbeids- og samfunnsliv har behov for at det skjer en positiv endring slik at flere kan delta.

Telemark og bedriftene i fylket må tiltrekke morgendagens arbeidstakere. Det konkurreres ikke bare internt om arbeidstakere, men også med resten av landet og verden. Arbeids- og bostedsattraktivitet – både i byer og distrikt, er viktig for å tiltrekke kompetansen som næringsliv og offentlig sektor har behov for. Dette krever bredt samarbeid på tvers av satsningsområder, sektorer og fylket.

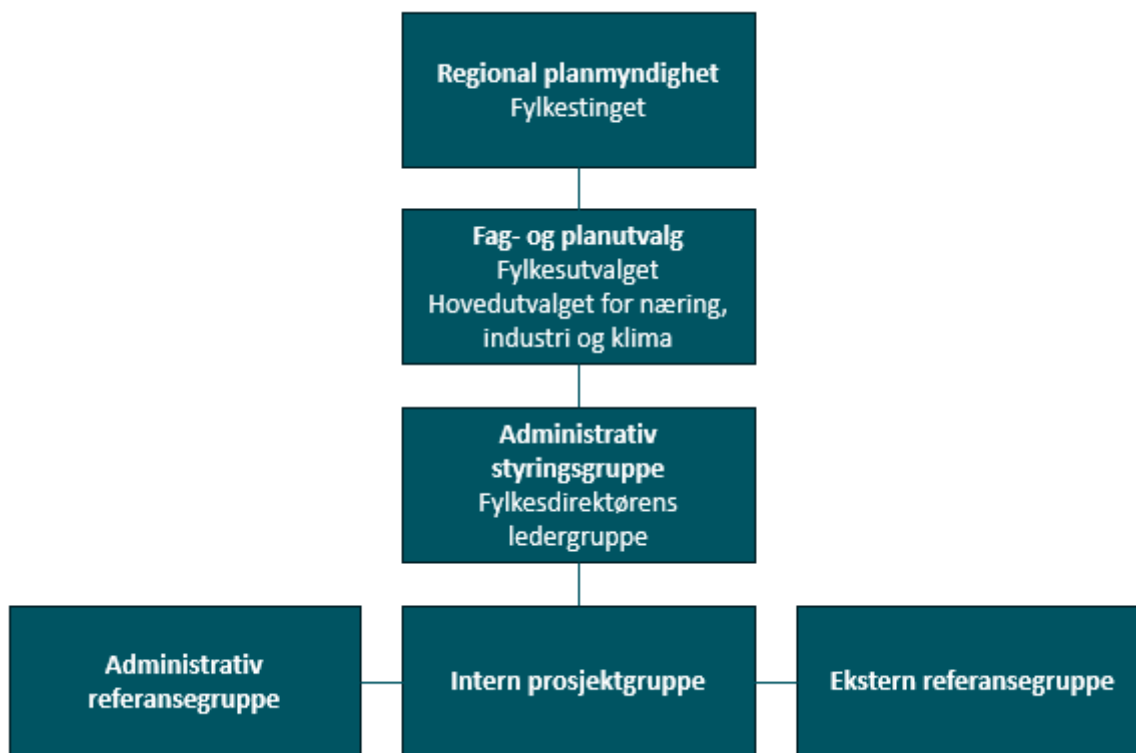
I det videre arbeidet trenger vi:

- Kunnskap om kompetansebehov hos industri og næringsliv på kort og lang sikt
- Identifisere muligheter for styrket samarbeidet mellom næringsliv, offentlig sektor, fagskolene og academia for å møte fremtidens kompetanseutfordringer
- Utforme bestemmelser og retningslinjer

4. Planprosess

Organisering av planarbeidet

Planarbeidet ledes av fylkestinget i Telemark fylkeskommune som regional planmyndighet. Arbeidet organiseres ved at fylkesdirektøren har ansvaret for planprosessen. Arbeidet håndteres av seksjon for klima, næring og innovasjon i sektor for samfunnsutvikling.

Figur 3: organiseringen av prosjektet med regional plan for klima, energi og grønn omstilling

Politisk organisering av planarbeidet

Fylkestinget i Telemark er regional planmyndighet og vedtar endelig regional plan, jf. plan- og bygningsloven § 8-4.

Hovedutvalg for næring, industri og klima innstiller til fylkesutvalget som er delegert myndighet til å sende forslag til planprogram på høring. Endelig planprogram vedtas av fylkestinget.

Administrativ organisering av planarbeidet

Fylkesdirektør er **prosjekteier**, og fylkessjef Samfunnsutvikling er **prosjektansvarlig**.

Prosjektleder arbeider i seksjon for Klima, næring og innovasjon.

Prosjektgruppen består av prosjektleder og personer fra seksjon for Klima, næring og innovasjon, denne gruppen har skriveansvaret for den regionale planen.

Administrativ referansegruppe består av en intern tverrfaglig administrativ referansegruppe som har fagfelt som er relevant for planen. Denne referansegruppen er felles for regional plan for klima, energi og grønn omstilling og regional plan for arealbruk og mobilitet i Grenland.

Ekstern referansegruppe består av utvalg personer fra ulike miljøer, for kunnskap og innspill, og forankring. Fagskolen i Vestfold og Telemark, Forum for natur og friluftsliv Telemark, KS Vestfold og Telemark, Lede AS, LO Vestfold og Telemark, NHO Vestfold og Telemark, regionrådene (to representanter), Statsforvalter og Universitetet i Sørøst-Norge er invitert inn til referansegruppen.

Medvirkning

Riktig medvirkning sikrer både forankring og sørger for at vesentlig områder blir belyst i planarbeidet. Utarbeidelsen av regional plan for klima, energi og grønn omstilling gjøres i samarbeid med berørte offentlige myndigheter og organisasjoner. Statlige organer og kommuner har rett og plikt til å delta i planleggingen når den berører deres virkeområde eller egne planer og vedtak (PBL § 8-3).

Folkevalgte i fylkeskommunen orienteres i planprosessen ved behandling av planprogram og den regionale planen. De fylkeskommunale rådene for ungdom, eldre og personer med funksjonsnedsettelse er involvert i planprosessen gjennom orienteringer. Rådene ble orientert om kommende planprosess henholdsvis den 28.01, 30.01 og 29.01 i 2025.

Det vil legges til rette for at medvirkning med kommunene – gjennom politiske arbeidsverkssted - kan skje etter regioninndelingene, dette for at de regionale forskjellene skal synliggjøres og hensyntas i planarbeidet. Administrasjonen i kommunene og statsforvalter fikk sin første orientering om kommende planprosess 31.01.2025.

Statlige aktører, næringsliv, interesseorganisasjoner og frivillige på regionalt nivå inviteres til medvirkning. Orientering ble gitt 31.01.2025. Fagskolen i Vestfold og Telemark, Forum for natur og friluftsliv Telemark, Lede AS, LO Vestfold og Telemark, NHO Vestfold og Telemark og Universitetet i Sørøst-Norge er invitert inn til ekstern referansegruppe. Referansegruppen ble orientert om planprosessen 24.02.2025.

Forslag til planprogram for regional klimaplan for Telemark ble vedtatt sendt ut på høring av fylkesutvalget den 24.04.2025 med høringsfrist 6. august.

Medvirkning søkes gjennomført hovedsakelig gjennom digitale høringsmøter, arbeidsverksted og skriftlige høringsinnspill. Det legges til rette for at kommunene kan be om orienteringer i løpet av høringsperiodene i planprosessen.

Høsten 2025/vinter 2026

- Temamøter innen klima, energi og grønn omstilling
- Politiske arbeidsverksted - regioninndelte

Våren 2026: planforslag

- Presentasjon av planforslag

Oppdatert informasjon kan finnes på fylkeskommunens hjemmeside www.telemarkfylke.no/RKEG. Plandokumenter og kunnskapsgrunnlag vil legges ut her.

Fremdrift

	2025												2026												2027				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5
Planprogram																													
Vedtak om høring																													
Høringsperiode																													
Vedtak planprogram																													
Planarbeid																													
Kunnskapsgrunnlag																													
Medvirkningsarenaer																													
Handlingsprogram																													
Høring av plan																													
Vedtak om høring																													
Høringsperiode																													
Revidering etter innspill																													
Vedtak regional plan																													

Tabell 1: Oppdatert fremdriftsplanen legger opp til vedtak i fylkestinget i mai 2027 (mørk blå er viktige vedtakspunkter, oransje er medvirknings- og høringsperioder, og lys blå er varighet på de ulike delen av prosessen. Fargen grå representerer fellesferien).

Fremdriftsplanen er justert for å være i parallell med planprosessen for regional plan for arealbruk og mobilitet i Grenland. Denne justeringen vil også gi en lengre medvirknings- og høringsperiode.

Oppfølging av planen

Regional plan for klima, energi og grønn omstilling er et verktøy for å nå målene foreslått, samtidig som den skal være et styringsverktøy for avveiningene som må tas gjennom å: produsere mer fornybar energi og øke nettkapasiteten; satse på grønn verdiskaping og sirkulær økonomi; bevare natur-, jordbruks- og kulturverdier; og å gjennomføre en raskere omstilling til et lavutslippssamfunn.

Handlingsprogram

Som del av en regional plan skal det samtidig utarbeides et handlingsprogram for gjennomføring av planen. Handlingsprogrammet skal vedtas av regional planmyndighet. Handlingsprogrammet skal gi en samlet oversikt over viktige satsinger og tiltak, både de med fylkeskommunalt ansvar og de som andre aktører skal bidra til.

Handlingsprogrammet er tenkt fulgt opp av årsplaner for å følge opp hva som skal gjøres i enkelte år og hvem som har gjennomføringsansvar.

5. Planens konsekvenser

Regionale planer som fastsetter rammer for tiltak, har krav om konsekvensutredning (KU). Dette omfatter planer som legger føringer for senere regulering av tiltak, eller inneholder retningslinjer som har betydning for beslutninger om gjennomføring av tiltak (KU veilederen).

Plan- og bygningsloven § 4-2 slår fast at det som et minimum skal gis en særskilt vurdering og beskrivelse – en konsekvensutredning av planens virkninger for miljø og samfunn.

Konsekvensutredningens innhold og omfang skal tilpasses den aktuelle planen eller tiltaket, og være relevant for de beslutninger som skal tas. Konsekvensutredningen skal bygge på eksisterende kunnskapsgrunnlag og ny kunnskap som kommer frem i planprosessen. Konsekvensutredningen vil ta utgangspunkt i bærekraftsdimensjonene; miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft, og bruke hovedmålene til å vurdere positive og negative virkninger.

6. Referanser

Analyse ABØ. (2023). *Energidashbord for norske kommuner og fylker*.

<https://app.powerbi.com/view?r=eyJrljoiYTE1OGU2MjgtOTM1Ni00OGYyLTk1ZjktZDdkNTU0ZjIzMjlyliwidCI6IjRkNmQ4YTkwLTFwZmQ0NGY3OC04ZmMxLTVlMjg4NDRlMDI5MiJ9>

Analyse ABØ. (2024). *Energidashbord for norske kommuner og fylker*.

https://app.powerbi.com/view?r=eyJrljoiYTE1OGU2MjgtOTM1Ni00OGYyLTk1ZjktZDdkNTU0ZjIzMjlyliwidCI6IjRkNmQ4YTkwLTFwZmQ0NGY3OC04ZmMxLTVlMjg4NDRlMDI5MiJ9&fbclid=IwAR2TFLA6HS6Hrb2EhJL64pXQdRcZJo23Sg7_jY6zmae2sNtmYDdf_gyqpPQ

Innlandsporteføljen. (2024). *Masterplan for å nå målene om industriell symbiose*.

<https://innlandsportefoljen.no/masterplan-for-a-na-malene-om-industriell-symbiose/>

Klima- og miljødepartementet. (2019). *Prop. 1 S (2019 – 2020)*.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/dea08a1f4cd74e86bd53a72a029e2b91/nn-no/pdfs/prp201920200001kldddpdfs.pdf>

Kommunal- og distriktsdepartementet. (2025). *Grå arealer*.

https://www.regjeringen.no/no/tema/plan-bygg-og-eiendom/plan_bygningsloven/planlegging/fagtema/graa_arealer/id3101908/?expand=factbox3101912

Kristian Leonard Aas. (2024). *Veikartet – oppdatert 2024. Oppdatering i 2024 av “Veikart for en klimapositiv industriregion” fra 2020 og 2022*.

Menon Economics. (2024). *EØS-avtalens betydning for norsk eksport*.

<https://menon.no/prosjekter/eos-avtalens-betydning-for-norsk-eksport>

Miljødirektoratet. (2023). *Sirkulær økonomi*.

<https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/avfall/sirkular-okonomi/>

NOU 2023: 25. (2023). *Omstilling til lavutslipp Veivalg for klimapolitikken mot 2050*.
<https://files.nettsteder.regjeringen.no/wpuploads01/sites/479/2023/10/Klimautvalget-2050.pdf>

NVE. (2025). *Forbrukstopper og fleksibilitet i strømnettet*.
<https://www.nve.no/energi/energisystem/energibruk/forbrukstopper-og-fleksibilitet-i-stroemnettet/>

Søndre Follo IPR. (2025). *Energiutredning i Søndre Follo*.
<https://klimaostfold.no/2025/03/31/kunnskapsgrunnlag-om-energisituasjonen-i-sondre-ostfold/>

Store norske leksikon. (2025). *Energifattigdom*. <https://snl.no/energifattigdom>

Telemark fylkeskommune. (2025). *Kunnskap om Telemark*.
<https://telemarkfylke.no/no/kunnskap-om-telemark/>

Telemark
FYLKESKOMMUNE

telemarkfylke.no

Postadresse:

Postboks 2844
3702 Skien

Besøksadresse:

Torggata 18
3717 Skien

Tlf. 35 91 70 00
post@telemarkfylke.no

